

Javaslat

a Zsidó-hegyi útbevágás földtani alapszelvény természeti emlékként történő védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelési tervéről

Az Igazgatóság álláspontja szerint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 22. § f) pontja alapján az alábbi terület védetté nyilvánítása javasolt:

Megye: Veszprém

Település: Bakonyháza, 041 hrsz

569503	214275
569513	214283
569520	214292
569527	214303
569534	214311
569537	214314
569541	214317
569547	214319
569572	214324
569575	214312
569546	214304
569510	214268
569503	214275

EOV koordináták által lehatárolt 0,1017 ha kiterjedésű rész

A Bakonyháza-ról Tésre vezető, személygépkocsival is megközelíthető műút (jó minőségű erdészeti murvás út) és turista útvonal menti, térképen jelölt helyszín országos jelentőségű védett természeti területté nyilvánítását az útbevágásban található, nemzetközi tudományos jelentőségű, K-06 kódszámú földtani alapszelvény teszi indokolttá.

Az alapszelvény jelentőségét az adja, hogy itt látható a középső-kréta Zirci Mészke Formáció és a rátelepülő Pénzeskúti Marga Formáció határsztratotípus szelvénye közel 10 m vastagságban. Az utóbbi formáció alját képező Nánai Rétegtagnak is ez a típusszelvénye. Az északkeleties irányban – megközelítőleg 25°-os – dőlést mutató kőzetpadok vastagsága átlagosan deciméteres nagyságrendű.

A mintegy 50 m hosszan tanulmányozható, kissé dőlt rétegsor legalján a Zirci Mészke Formáció Mesterhajagi Tagozatának legfelső, gumós szerkezetű padjai húzódnak, „Ostreida” tartalmú rétegei bukkannak elő, melyek kemény felszínére települ a formáció legfelső részét képező Gajavölgyi Mészke Tagozat glaukonitos bázisrétegekkel.

E sekélytengeri kőzetek belseje néhol zöldes árnyalatú a benne lévő glaukonit ásvány miatt. A több deciméter vastagságú, keresztarétegzett kőzetpadok, - melyek az egykori tenger erős áramlataira utalnak - szürke, zöldesszürke, aleuritós, finomhomokos anyagú, benne világos árnyalatú karbonát extraklasztokkal. Sok szenesedett növényi maradványt és tengeri sün töredéket, továbbá féregjárat kitöltéseket tartalmaz. A felső határrétegek kora a plankton foraminiferák alapján a felső-albai emelet vrakoni alemeletének legalsó részét mutatja.

Fölöttük a fiatalabb, a diszkordánsan települő Pénzeskúti Márga legalsó rétegei következnek, melynek itt látható 3 m vastag szakasza 3 egységre tagolható. Alul, a formáció kezdetét a Zsidóhegyi Márga Tagozat félméternyi vastagságú, gumós, kissé glaukonitos mészkőrétegekből álló Nánai Rétegtagja alkotja. A mészkőgumók között glaukonitos mészmárga, agyagmárga, márga tölti ki. Jellemzője a gazdag ősmaradvány tartalom: főleg Ammonitesek és kistermetű tengeri sünök (Echinoideák) többnyire töredékes és koptatott példányait a hajdani tengeráramlatok mosták össze. A két formáció közti üledékhézag szintén víz alatti erózióra utal.

A formáció középső egysége 1,5 m vastagságú, lencsés, ritkábban gumós megjelenésű mészmárga, mészkő és leveles elválású szürke márga, helyenként agyagmárga rétegekkel. Főként alsó harmadában tartalmaz nagy mennyiségű, elsősorban Ammonitesekből és Belemnitesekből álló makrofaunát.

A legfelső egység 80 cm vastag, barnásszürke, levelesen rétegzett, mészmárga lencsét tartalmazó agyagmárga, márga. Ennek lepusztított felszínét negyedidőszaki, löszös üledékkel kevert lejtőtörmelék borítja.

A feltárásban előforduló lábasfejűek (ammoniták) egyik érdekessége, hogy kicsavarodott vázú nemzetségek is előfordulnak köztük, mint pl. az Anisoceras.

A védelemre tervezett földtani alapszelvényekre vonatkozóan elkészítettük a *„Zsidó-hegyi útbevágás földtani alapszelvény országos jelentőségű védelemre tervezett természetvédelmi kezelési tervet megalapozó dokumentációja és részletes kezelési terve”* című dokumentációt a Tvt. 25. §-ában, illetve a 36. §-ában foglaltak, illetve a 16/2012 (VII. 6.) VM utasítás szerint.

TERVEZET

A Zsidó-hegyi útbevágás földtani alapszelvény természeti emlék természetvédelmi kezelési terve

(A természetvédelmi kezelési terv A) Általános rész c. fejezete megegyezik a *földtani alapszelvények és földtani képződmények védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelési tervéről* szóló 55/2015. (IX. 18.) FM rendeletben kihirdetett természetvédelmi kezelési terv A) Általános rész fejezetének tartalmával)

A) Általános rész

1. Természetvédelmi célkitűzések

- 1.1. A földtani alapszelvények (a továbbiakban: alapszelvény) és a földtani képződmények megóvása, valamint környezetük természeti állapotának fenntartása, javítása.
- 1.2. Az alapszelvények, földtani képződmények és környezetük helyszíni tudományos kutatási lehetőségének biztosítása.
- 1.3. Az alapszelvények, földtani képződmények és környezetük természetvédelmi célú bemutatási lehetőségének biztosítása.

2. Természetvédelmi stratégiák

- 2.1. Az alapszelvények és földtani képződmények fennmaradását, környezetük megóvását és az egyéb természetvédelmi célkitűzések elérését elősegítő tevékenységek támogatása.
- 2.2. Az alapszelvények, földtani képződmények és környezetük károsítását, megsemmisítését eredményező tevékenységek tiltása.
- 2.3. A területhasználat szabályozása az alapszelvények és földtani képződmények károsodásának megakadályozása érdekében.
- 2.4. A területen folytatott gazdálkodási és egyéb emberi tevékenységek összhangjának biztosítása a természetvédelmi célkitűzésekkel, a terület rendeltetésével.
- 2.5. Az alapszelvények és földtani képződmények kutatásának, látogatásának, bemutatásának szabályozása, valamint az ezek területén végezhető tevékenységek összhangjának biztosítása a természetvédelmi célkitűzésekkel.

3. Részletes természetvédelmi kezelési előírások

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek védelme

- 3.1.1.1. A területen a felszín átalakítása, vagy az azzal járó bármilyen tevékenység kizárólag az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérése érdekében, a természetvédelmi kezelésért felelős, a működési területével érintett nemzeti park igazgatóság (a továbbiakban: igazgatóság) felügyelete mellett végezhető.

3.1.1.2. Az alapszelvények, földtani képződmények méretét, formáját megváltoztatni kizárólag az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérése érdekében lehetséges.

3.1.1.3. Az alapszelvényeken, földtani képződményeken jelöléseket, tárgyakat, eszközöket, műszereket ideiglenesen vagy véglegesen elhelyezni csak az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzésekkel összhangban, az igazgatósággal történt egyeztetést követően lehet. Az igazgatóság az egyeztetés nélkül vagy nem az egyeztetés eredményének megfelelően elhelyezett jelöléseket, tárgyakat, eszközöket, műszereket eltávolíthatja, ennek költségeit a kihelyezővel, mint kárelhárítás költségét megtéríttetheti.

3.1.1.4. A védett alapszelvényekre, földtani képződményekre ható káros folyamatokat az igazgatóságnak figyelemmel kell kísérnie. Amennyiben e folyamatok az 1.1. és az 1.3. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések megvalósulását veszélyeztetik, gondoskodni kell elhárításukról. Egyéb esetben a területen érvényesülő természetes folyamatokat csak életveszély megszüntetése érdekében szükséges befolyásolni.

3.1.1.5. Az alapszelvényeken, földtani képződményeken, és a közvetlen környezetükben megtelepülő, azok megközelíthetőségét, tanulmányozhatóságát, állapotát veszélyeztető növényzetet az igazgatóság szükség szerint, az 1.1. és az 1.3. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések érdekében az arra legmegfelelőbb vegetációs, vagy azon kívüli időszakban eltávolítja. Az állagmegóvás érdekében sürgősen elvégzendő munkálatok esetében a növényzet eltávolítása bármely időszakban elvégezhető.

3.1.1.6. A földtani képződményeken, alapszelvényeken felhalmozódó talajt és növényi maradványokat a láthatóság, bemutathatóság és az állagmegóvás érdekében szükség szerint el kell távolítani.

3.1.2. Látogatás, oktatás és bemutatás

A terület szabadidős és oktatási, bemutatási célú hasznosítása, megismerése, megfigyelése, ennek dokumentálása és publikálása a természetvédelmi jogszabályok előírásainak és a megközelítés lehetőségeinek figyelembe vétele mellett lehetséges.

3.1.3. Kutatás, vizsgálatok

3.1.3.1. A területen folytatható kutatás célja a földtani információk feltárása, a feltárt kőzetek által hordozott földtani információk megszerzése, az alapszelvényeket és földtani képződményeket magukba foglaló felszínformák megismerése, valamint a természetvédelmi kezelést elősegítő ismeretek bővítése lehet.

3.1.3.2. A kutatás során kizárólag olyan tevékenység végezhető, amely nem ellentétes az 1.1. és az 1.3. pontban meghatározott természetvédelmi célokkal és a terület rendeltetésével; a kutatás és annak módszere nem veszélyezteti, nem károsítja helyrehozhatatlanul a táji és természeti értékeket.

3.1.3.3. A területen lévő földtani képződményeken és alapszelvényekben történő mindennemű, a 3.1.3.1. és 3.1.3.2. pontnak megfelelő kutatást csak szakmai közintézmények végezhetnek. Földtani alapszelvények esetében a kutatási tevékenységről a földtani alapszelvények kijelölését végző szakmai testületet is tájékoztatni kell.

3.1.3.4. A kutatáshoz a tulajdonos, vagyonkezelő, jogszerű használó hozzájárulását is meg kell szerezni, kivéve, ha arra a Tvt. 41. § (2) bekezdése szerint kerül sor.

3.1.3.5. Nem szükséges a természetvédelmi hatóság kutatásra vonatkozó engedélyének beszerzése, amennyiben a területen az 1. § 9. pontjában meghatározott szakmai

közintézmény a környezetre is ható geofizikai eszközök használatát a 3.1.3.8. pontban foglaltak betartásával végzi.

3.1.3.6. Nem szükséges a természetvédelmi hatóság gyűjtésre vonatkozó engedélyének beszerzése, amennyiben az 1. § 9. pontjában meghatározott szakmai közintézmény a felszín csekély mértékben, egyszerű kézi eszközzel megbontó módon, oktatási demonstráció, az 1. § 8. pontjában meghatározott próbagyűjtés céljából vagy annak részeként, a 3.1.3.8. pontban foglaltak betartásával végez tevékenységet.

3.1.3.7. Nem szükséges a természetvédelmi hatóság gyűjtésre vonatkozó engedélyének beszerzése, amennyiben az 1. § 9. pontjában meghatározott szakmai közintézmény vagy magánszemély a felszín megbontása nélkül történő, az 1. § 5. pontja szerinti gyűjtést, továbbá kipergett, törmelékbe került kőzetdarabok 1. § 7. pontja szerinti összeszedését a 3.1.3.8. pontban foglaltak betartásával végzi.

3.1.3.8. A 3.1.3.5., 3.1.3.6. és 3.1.3.7. pont szerinti tevékenység megkezdése előtt egyeztetni kell az igazgatósággal. Az egyeztetés során az igazgatóság tájékoztatást ad az adott területekre vonatkozó aktuális természetvédelmi célú korlátozásokról.

3.1.3.9. A kutatás, próbagyűjtés publikált vagy adattárban elhelyezett eredményeit az azt végzőnek az igazgatóság és az e rendelet 1. és 2. mellékletében meghatározott területek nyilvántartását végző állami szerv számára hozzáférhetővé kell tennie, annak elérhetőségéről tájékoztatást kell adnia.

3.1.4. Terület- és földhasználat

3.1.4.1. A területen kizárólag olyan tevékenység végezhető, amely nem ellentétes az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célokkal, a feltárás állapotában és a természeti környezetben a lehető legkisebb változás előidézésével jár, a természeti értékekben, beleértve a növényzetet és az állatvilágot is, jelentős visszafordíthatatlan károsodást nem okozhat.

3.1.4.2. A tevékenység végeztével az azt folytatónak az eredeti, vagy ahhoz hasonló állapotot úgy kell helyreállítania, hogy ne akadályozza az 1. pontban meghatározott célok későbbi megvalósulását.

3.1.4.3. A területen építmény elhelyezése kizárólag a kutatás, megőrzés, a természetvédelmi célú bemutatás és állagmegóvás érdekében engedélyezhető abban az esetben, ha az építmény a földtani képződmény, alapszelvény és környezete tájképi egységét károsan nem befolyásolja, állapotát nem veszélyezteti.

3.1.4.4. A területen külszíni bányaművelés, anyagnyerés nem folytatható.

3.1.4.5. A területen vadgazdálkodási létesítmény – csapdának, befogónak vagy hordozható leszállványnak a védett természeti értéket érő vadkár elhárítása céljából történő ideiglenes kihelyezése kivételével – nem helyezhető el és nem üzemeltethető.

3.1.5. Természetvédelmi infrastruktúra

3.1.5.1. A terület határán, a fő megközelítési útvonalak mentén hatósági tájékoztató táblát kell kihelyezni, szükség szerinti mennyiségben. A táblák fenntartásáról gondoskodni kell.

3.1.5.2. Az igazgatóság rendszeresen ellenőrzi a terület és a kiépített műtárgyak, tájékoztató táblák állapotát.

3.15.3. Amennyiben a területen a természetvédelmi célú bemutatást szolgáló infrastruktúra kiépítését nem az igazgatóság végzi, a bemutató útvonal nyomvonalát, a természetvédelmi infrastruktúra elemeit és azok elhelyezését, arculatát, valamint a tájékoztató táblák

tartalmát (különös tekintettel a helyszínen betartandó látogatási szabályokra) előzetesen egyeztetni kell az igazgatósággal.

3.2. Művelési ághoz, vagy földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Erdők kezelése

Közelítés, fadóntás, készletezés csak olyan módon végezhető, hogy az az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések megvalósulását ne befolyásolja károsan.

B) A Zsidó-hegyi útbevágás földtani alapszelvény természeti emlékre vonatkozó speciális rész

1. Az alapszelvény felső része felárkolódásának megakadályozása érdekében az alapszelvény pereme fölött egy oldalirányú vízlevezető árkot kell kialakítani, amelynek rendszeres (évente legalább egy alkalommal történő) karbantartásáról és tisztításáról az igazgatóság gondoskodik.
2. Az erózióveszély kiküszöbölése és a feltárás stabilitásának megőrzése érdekében az útbevágás felső peremvonalától kifelé mért 30 m szélességű sávon belül csak szálalóvágással végezhető fakitermelés az igazgatósággal egyeztetett módon. Tarvágásos véghasználat tilos.
3. Idegenhonos flóraelemek betelepítése tilos.
4. Tilos a területen technikai- és extrém sport tevékenységet folytatni.

Zsidó-hegyi útbevágás földtani alapszelvény természeti emlék (K-06, Bakonynána)

Zsidó-hegyi útbevágás földtani alapszelvény természeti emlék (K-06, Bakonyháza)

